

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, jehož prostřednictvím dochází k naplňování podpůrných a vyrovnávacích opatření ve vzdělávání u dětí, žáků a studentů (dále „žáků“) se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním cílem jeho působení je podpora práce pedagoga při práci se žáky, kteří vyžadují zvýšenou míru podpory ve vzdělávání. Působení asistenta pedagoga je jedním z nástrojů inkluzivního modelu vzdělávání, které mezi svými prioritami uvádí také Strategie vzdělávání 2020. Součástí metodického doporučení jsou i přílohy 1 – 4 (Metodika pro ŠPZ: postup při posuzování potřeby asistenta pedagoga; Doporučení ŠPZ ke zřízení funkce asistenta pedagoga; Rizika v práci asistenta pedagoga; Odborná způsobilost asistenta pedagoga).

Smyslem metodického doporučení je poskytnout v praxi využitelný přehledný souhrn legislativních a odborných východisek pro zřizování funkce asistenta pedagoga a napomoci přechodu na novou právní úpravu v souvislosti s nabytím účinnosti novely zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

I.

Legislativní rámec

1. Funkci asistenta pedagoga do třídy, oddělení, studijní skupiny (dále „třída“), ve které se vzdělává žák/žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, lze zřídit v souladu s § 16 odst. 9 a 10 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Ke zřízení funkce asistenta pedagoga je nezbytný souhlas krajského úřadu u obecních, krajských a soukromých škol, u škol ostatních zřizovatelů je třeba souhlas MŠMT. Podkladem ke zřízení funkce asistenta pedagoga je v souladu s § 16 odst. 9 školského zákona u dětí, žáků, studentů se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení zapsaného v rejstříku škol a školských zařízení (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum). V případě žáků se sociálním znevýhodněním není doporučení školského poradenského zařízení požadováno.
2. Náležitosti žádosti o zřízení funkce asistenta pedagoga určuje § 7 odst. 2 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných (dále jen vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami), ve znění pozdějších předpisů. O zřízení funkce asistenta pedagoga ve třídě, ve které se vzdělává žák/žáci se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním, žádá vždy ředitel školy.
3. Asistent pedagoga může působit, vykonávat pomocné výchovné práce také ve škole nebo ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči jako pedagogický pracovník vykonávající pomocné výchovné práce (§20 odst. 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

V tomto případě se nejedná o asistenta pedagoga zřízeného podle § 16 odst. 9 a 10 školského zákona a k jeho působení není potřeba souhlas krajského úřadu nebo MŠMT.

4. Asistent pedagoga je pedagogický pracovník v souladu s § 2 odst. 2 písm. f) zákona č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Odbornou způsobilost asistenta pedagoga stanovuje § 20 zákona 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů; ke kvalifikačním předpokladům asistenta pedagoga se též vztahuje § 22 a § 32 uvedeného zákona.
5. Asistent pedagoga, který působí ve školách zřizovaných MŠMT, obcí nebo svazkem obcí a krajským úřadem, vykonává přímou pedagogickou činnost v rozsahu stanoveném nařízením vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů, a to v rozsahu 20–40 hodin týdně. Rozsah přímé pedagogické činnosti stanovuje ředitel školy.
6. Platové zařazení asistenta pedagoga podle odstavce 5 se řídí nařízením vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě. Povolání č. 2.16.05 Asistent pedagoga se pohybuje v rozmezí od 4. do 9. platové třídy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce.

II.

Vymezení funkce asistenta pedagoga

1. Funkce asistenta pedagoga je jedním z podpůrných a vyrovnávacích opatření podle vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů § 1 odst. 1 až 3, která zlepšují přístup žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ke vzdělávání a současně přispívají k vytváření inkluzivního prostředí třídy a k naplňování vzdělávacích potřeb všech žáků ve třídě, ve které se vzdělává žák/žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Využití služeb asistenta pedagoga je vhodné tehdy, pokud nároky na podporu pedagoga při práci se žákem/žáky ve výuce vyžadují činnosti další osoby, která pomůže zkvalitnit práci se žákem/žáky s cílem respektování individuálních specifik žáka. Současně je vždy třeba posoudit, zda neexistují jiné varianty podpory jak pedagoga, tak i žáka/žáků (pomůcky, úpravy práce pedagoga atd.).

2. Asistent pedagoga pomáhá učiteli při organizaci a realizaci vzdělávacího procesu ve třídě, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka/žáků do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávacího procesu, včetně školou poskytovaných školských služeb.
3. Asistent pedagoga pracuje dle potřeby se žákem/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s ostatními žáky třídy podle potřeby a pokynů učitele a ve spolupráci s ním, nevykonává výuku žáka/žáků samostatně. Asistent pedagoga může působit ve škole/třídě, která není zřízena pro žáky se zdravotním postižením (běžná škola) nebo škole/třídě zřízené pro žáky se zdravotním postižením (§ 16 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů).
4. Činnost asistenta pedagoga týkající se žáka/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami respektuje doporučení školského poradenského zařízení, zahrnuje zejména aktivizaci žáka, podporu pozornosti žáka při výkladu učiva a plnění úkolů, kontrolu porozumění úkolům, interpretaci zadání, podporu žáka při vypracovávání úkolů s respektem k jeho

maximální samostatnosti; asistent pedagoga dále směřuje žáka k podpoře rozvoje komunikace a vytváření sociálních dovedností. V případě potřeby se asistent podílí také na zklidňování žáka, poskytuje mu pomoc při orientaci, pohybu a sebeobsluze. V případě, že asistent pedagoga pracuje se žákem/žáky se sociálním znevýhodněním, vykonává rovněž činnosti vedoucí k podpoře spolupráce a komunikace školy s komunitou, z níž žák/žáci pocházejí, a k pomoci žákovi/žákům s přizpůsobením se školnímu prostředí apod. (vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů..

5. Asistent pedagoga pracuje se žákem/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě, ve které se žák vzdělává. Pouze ve výjimečných případech, kdy to vyžaduje bezpečnost a ochrana zdraví žáka se speciálními vzdělávacími potřebami nebo bezpečnost a ochrana zdraví ostatních žáků ve třídě, je možné tuto činnost vykonávat dočasně mimo třídu, ve které se žák/žáci se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělává, vždy však v součinnosti s vyučujícím a v podmínkách, které splňují hygienické požadavky a požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví žáka.
6. Bližší specifikace činností asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním je součástí doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ).

Zdůvodnění zřízení asistenta pedagoga pro žáka/žáky se sociálním znevýhodněním uvede ředitel školy v souladu s podmínkami poskytování dotace na zřízení funkce asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Obsah doporučení ŠPZ, resp. obsah potřebné podpory ze strany asistenta pedagoga, je zohledněn ve formulaci pracovní náplně asistenta pedagoga. V případě potřeby a na žádost školy, se souhlasem zákonného zástupce žáka, může ŠPZ v rámci standardně poskytovaných služeb poskytnout doporučení k činnosti AP rovněž pro žáka/žáky se sociálním znevýhodněním.

III.

Možnosti financování služeb asistenta pedagoga

1. Financování asistenta pedagoga se odvíjí od financování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a je upraveno:
 - a. zákonem č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů,
 - b. vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů
 - c. směrnicí č. j. 28 768/2005-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu.
2. Financování probíhá normativně, tj. na základě krajských normativů a v případě, kdy takto stanovené přímé výdaje nezabezpečují realizaci podpory asistenta pedagoga, krajský úřad tyto potřeby dofinancuje mimonormativně, tj. z vytvořené rezervy. Normativní financování vzdělávacích potřeb žáků se zdravotním postižením pomocí krajských normativů probíhá pomocí:
 - a. základní částky, která je závislá na tom, o jakého žáka se jedná (tj. jde-li o dítě/žáka v mateřské škole, základní škole, základní škole speciální, střední škole apod.)
 - b. příplatku podle:

- i. druhu a stupně zdravotního postižení žáka (mentální, zrakové, sluchové, tělesné apod.),
 - ii. způsobu integrace (individuální, skupinová).
3. Stanovení výše základní částky i příplatku je plně v kompetenci krajských úřadů. Finanční prostředky mohou školy získávat nadnormativně také např. z prostředků zřizovatele nebo z jiných zdrojů, např. z projektů ESF. Zákonný zástupce nehradí náklady spojené s činností asistenta pedagoga ve vzdělávání.
4. MŠMT posiluje finanční podmínky škol a školských zařízení mnoha rozvojovými a dotačními programy. Opakovaně jsou vypisovány rozvojové programy na podporu financování asistentů pedagoga pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Přehled všech rozvojových programů včetně podmínek viz:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>

IV.

Postup školského poradenského zařízení při doporučení zřízení funkce asistenta pedagoga

1. ŠPZ na základě žádosti zákonného zástupce a jeho informovaného souhlasu posoudí rozsah a závažnost speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Jedná se o celkové posouzení speciálních vzdělávacích potřeb, které vedle komplexního psychologického a speciálně pedagogického vyšetření ve ŠPZ zahrnuje i posouzení širších podmínek a okolností, ve kterých se vzdělávací proces žáka/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami odehrává.

ŠPZ zpracovává vyjádření ke zřízení funkce asistenta pedagoga ve vztahu k žákovi se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním, posuzuje jeho vzdělávací potřeby ve vztahu k organizaci a náročnosti pedagogického procesu ve třídě, v níž se tento žák vzdělává.
2. ŠPZ vychází z těchto informací o žákovi:
 - a. vstupní informace od rodičů,
 - b. informace ze školy, nejčastěji formou školního dotazníku, případně se souhlasem zákonného zástupce žáka / zletilého žáka spolupracuje ŠPZ se školou za účelem zmapování a specifikace vzdělávacích potřeb žáka,
 - c. zprávy z lékařských vyšetření, z vyšetření klinických psychologů, vyšetření v jiných ŠPZ apod.; tyto zprávy si ŠPZ vyžádá od zákonných zástupců žáka / zletilého žáka, na němž záleží, zda dokumentaci poskytne.
3. Pracovník ŠPZ provede šetření přímo v prostředí školy, formou metodické návštěvy. Pokud není možné ze závažného důvodu metodickou návštěvu ve škole provést, je třeba ověřit situaci ve škole prostřednictvím osobní či telefonické konzultace. Cílem metodické návštěvy školy je zhodnocení vnitřních podmínek a možností školy, podmínek výchovně-vzdělávacího procesu v samotné třídě, kde se žák se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělává. Šetření ve škole by mělo obsahovat pozorování žáka ve třídě při vyučování i během přestávky, zjištění pohledu učitele na úroveň specifik žáka a podmínek pro možnosti úprav jeho vzdělávání, hodnotí se náročnost úprav průběhu vzdělávání žáka, metody práce, formy podpory, organizace průběhu výuky, hodnocení žáka, potřeba pomůcek a dalších forem podpory. K tomuto účelu může pracovník ŠPZ využít

pozorovací archy – viz příloha 1, Metodika pro ŠPZ: postup při posuzování potřeby asistenta pedagoga.

4. Pokud se jedná o individuálně integrovaného žáka, který se vzdělává dle individuálního vzdělávacího plánu (IVP), zhodnotí pracovník ŠPZ dosavadní postupy a opatření školy a jejich soulad se speciálními vzdělávacími potřebami žáka a doporučeními ŠPZ.

Pokud již ve třídě asistent pedagoga působí, vyhodnotí pracovník ŠPZ efektivitu a přínos pedagogické asistence pro řízení pedagogického procesu ve třídě, vhodnost přístupu asistenta pedagoga ke všem žákům ve třídě, k danému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami a rozsah poskytované podpory. Zhodnotí rovněž kvalitu komunikace mezi pedagogem a asistentem pedagoga, vyhodnotí vzájemnou spolupráci i s rodiči žáka.

5. ŠPZ vyhodnotí závěry metodické návštěvy ve škole, provede komplexní psychologické a speciálně-pedagogické vyšetření žáka za účelem zjištění potřeby asistenta pedagoga. ŠPZ za tímto účelem využívá standardní diagnostické postupy, nedílnou součástí vyšetření je i pozorování žáka v průběhu vyšetření a diagnostický rozhovor. Na základě vyšetření posoudí ŠPZ rozsah a závažnost speciálních vzdělávacích potřeb žáka, posoudí obtíže, které tyto potřeby přinášejí žákovi v samotném výchovně-vzdělávacím procesu ve škole a na základě toho zhodnotí potřebný rozsah pedagogické práce, který je třeba zabezpečit k naplňování vzdělávacích potřeb žáka, i nároky na komunikaci s ostatními žáky ve třídě.

Vyjádření ŠPZ ke zřízení funkce asistenta pedagoga může být kladné (doporučující) i záporné (nedoporučující). Pro zpracování vyjádření ke zřízení funkce asistenta pedagoga využívá ŠPZ formulář (viz příloha 2, příklad Vyjádření ŠPZ ke zřízení funkce asistenta pedagoga). V tomto vyjádření ŠPZ specifikuje potřebu zřízení funkce asistenta pedagoga, konkrétní činnosti, které by měl asistent pedagoga u daného žáka vykonávat, vyjádří se k potřebě individuálního vzdělávacího plánu a jeho obsahu, zejména pak k výběru pedagogických postupů a metod, k formám a prostředkům vzdělávání žáka včetně doporučení k hodnocení žáka, k potřebným kompenzačním, rehabilitačním a učebním pomůckám, didaktickým materiálům a speciálním učebnicím, k potřebě speciálně pedagogické/psychologické intervence a výuky předmětů speciálně pedagogické péče včetně způsobu zajištění apod. V tomto směru zohledňuje ŠPZ aktuální legislativní stav.

ŠPZ v rámci doporučení rovněž specifikuje týdenní počet vyučovacích hodin, v nichž je potřeba podpora asistenta pedagoga ve třídě. Doporučený týdenní počet hodin přímé pedagogické práce asistenta pedagoga ve třídě nemůže přesáhnout počet hodin učebního plánu RVP, podle něž je žák vzděláván.

ŠPZ uvádí rovněž délku platnosti doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga. Při stanovení délky platnosti tohoto doporučení ŠPZ zohlední možný vývoj speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Efektivita služeb asistenta pedagoga je zohledňována a hodnocena vždy při vyhodnocování IVP žáka.

Pro hodnocení efektivity působení asistenta pedagoga ve třídě je možné využít formulář Přílohy č. 1 část D, která je zaměřena na hodnocení potřeby působení asistenta pedagoga.

6. O obsahu doporučení informuje ŠPZ se souhlasem zákonného zástupce žáka/zletilého žáka školu, ve které se žák vzdělává. Spolu s doporučením pro vzdělávání žáka vypracuje ŠPZ i zprávu z vyšetření, jejíž struktura a obsah odpovídají danému účelu. Se závěry vyšetření a s navrženými doporučeními seznámí ŠPZ zákonného zástupce žáka / zletilého

žáka a zároveň ho informuje o prospěchu i všech předvídatelných důsledcích, které z navržených doporučení vyplývají. Dále ho informuje o povaze služeb asistenta pedagoga. Zákonný zástupce / zletilý žák svým podpisem potvrdí, že s ním byla doporučení projednána, že porozuměl jejich povaze a obsahu a že s navrhovanými doporučeními souhlasí (může vyjádřit i souhlas s výhradami či nesouhlas).

ŠPZ sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje ve spolupráci se školou dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

7. ŠPZ informuje zákonné zástupce / zletilého žáka o povaze služeb asistenta pedagoga, a to jak ze strany ŠPZ, tak i školy. Zejména je třeba zdůraznit tyto informace:
 - a. Asistent pedagoga neposkytuje podporu pouze žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami, ale je dalším pedagogickým pracovníkem ve třídě, který pod vedením a ve spolupráci s učitelem přispívá k efektivnímu vzdělávání ve třídě.
 - b. Asistent pedagoga nemůže poskytovat služby, které se netýkají vzdělávání, tj. např. doprovod žáka do školy, k lékaři či na kroužky konané mimo školu.

Činnosti uvedené v bodě b) jsou službami osobní asistence, které vykonává osobní asistent. Osobní asistent je pracovníkem v sociálních službách podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů, umožňuje v souladu s § 8 odst. 7, aby ve třídě, ve které se vzdělává žák se zdravotním postižením, působil se souhlasem ředitele školy a zákonného zástupce žáka / zletilého žáka osobní asistent, který není zaměstnancem školy. Osobní asistent ve třídě poskytuje služby konkrétnímu žákovi, který je uživatelem sociální služby.

Školské poradenské zařízení poskytuje zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním informace o možnosti působení osobního asistenta ve třídě podle ustanovení § 8 odst. 7 citované vyhlášky. Působení osobního asistenta žáka se zdravotním postižením ve třídě je třeba chápat jako možnost, kterou uvedené ustanovení dává, nikoliv jako povinnost kladenou na rodiče žáka se zdravotním postižením / zletilého žáka. ŠPZ nebo škola nemá proto pro účely vzdělávání oprávnění navrhnout nebo vyžadovat přítomnost osobního asistenta ve třídě.

V.

Doporučený postup ředitele školy

1. Řediteli školy se při zajišťování podpůrné služby asistenta pedagoga pro vzdělávání žáka/žáků se zdravotním postižením nebo zdravotním nebo sociálním znevýhodněním doporučuje následující postup:
 - a. Svolat úvodní pracovní jednání týmu pedagogických pracovníků (zástupce ŠPZ, třídní učitel, pracovník školního poradenského pracoviště a podle potřeby další pedagogové školy). Cílem jednání je posouzení možnosti a zpracování návrhu konkrétního obsahu pedagogicko-organizačního zajištění podpůrného opatření v podobě funkce asistenta pedagoga v rámci školy/třídy.

Doporučuje se, aby ředitel pověřil vybraného pedagogického pracovníka školy koordinací práce týmu pedagogických pracovníků, kteří zabezpečují výchovně-vzdělávací činnost ve třídě, ve které působí asistent pedagoga, s cílem zabezpečit co nejvyšší míru účinnosti vzdělávacího procesu a uplatňování podpůrných opatření doporučených ŠPZ.

- b. Vypracovat žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga ve škole (§ 7, odst. 2 vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů). Žádost obsahuje název a sídlo školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a popis náplně práce asistenta pedagoga.
 - i. Ředitel školy zřizované obcí nebo krajem zašle kompletní žádost se všemi výše uvedenými údaji příslušnému odboru školství místně příslušného krajského úřadu, který stanovuje konkrétní termíny přijímání a vyřizování uvedených žádostí vzhledem k nadcházejícímu školnímu roku.

Ředitel školy zřizované MŠMT nebo školy církevní zasílá uvedenou žádost průběžně během roku věcně příslušnému odboru MŠMT.

Žádost o finanční podporu zřízení funkce AP financované z prostředků vyhlášených rozvojových, resp. dotačních programů zasílá ředitel školy v souladu s podmínkami daného programu.
 - ii. Odpovědný orgán státní správy vydá/nevzdá souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga.
 - iii. V případě kladného vyřízení žádosti je možné přijmout dalšího pedagogického pracovníka školy (asistenta pedagoga) do pracovního poměru.
- c. Ředitel školy projedná s příslušným orgánem státní správy související finanční záležitosti.
- d. Ředitel školy uzavírá pracovní smlouvu s asistentem pedagoga a stanoví náplň práce asistenta pedagoga pro daný školní rok. Stanoví i míru přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga (v rozsahu 20–40 hodin), zohlední přitom náročnost práce asistenta pedagoga ve třídě/třídách a také náročnost jeho přípravy na přímou pedagogickou činnost. Pokud je pracovní poměr sjednáván na dobu určitou (dle § 39 zákoníku práce), může být termínovaný pracovní poměr vázán na dobu, po kterou se předpokládá vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole.
- e. Ředitel školy seznámí asistenta pedagoga s prostředím školy, příslušnými právními i interními předpisy, především školním řádem a náležitostmi BOZP. Konkrétně, nejlépe písemnou formou, stanoví kompetence asistenta pedagoga ve vztahu k třídnímu učiteli a ostatním učitelům, případně dalším pracovníkům souběžně působícím v dané třídě. Zajistí seznámení asistenta pedagoga s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami a jeho zákonnými zástupci. Ředitel školy umožní asistentovi

pedagoga důkladné prostudování osobní dokumentace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, kterému bude zabezpečovat pomoc při vzdělávání a zajistí mu možnost konzultací a metodické podpory ze strany pracovníků školního poradenského pracoviště a/nebo učitelů.

- f. Ředitel školy zajistí metodické vedení asistenta pedagoga ve škole. Doporučuje se, aby ředitel školy pověřil jednoho z učitelů, kteří se podílejí na výuce ve třídě, v níž působí asistent pedagoga, jeho metodickým vedením. Metodickým vedením asistenta pedagoga může pověřit i školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga, je-li tato funkce na škole zřízena. Ředitel školy průběžně kontroluje zajištění metodického vedení asistenta pedagoga.
- g. Řediteli školy se doporučuje průběžně tvořit databázi vhodných pracovníků, kteří mají odborné předpoklady a zájem působit na pozici asistenta pedagoga, a to ve spolupráci s úřady práce, nestátními neziskovými organizacemi, odbory školství KÚ.

VI.

Organizace práce asistenta pedagoga ve škole

1. Organizace práce asistenta pedagoga ve škole musí respektovat zjištěné potřeby žáka/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v celé škále těchto potřeb a musí vycházet i z podmínek školy.
2. Asistent pedagoga působí pouze ve třídě, ve které se vzdělávají žák/žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby jsou důvodem ke zřízení funkce asistenta pedagoga.
3. V kompetenci ředitele školy je s ohledem na potřeby školy a doporučení školského poradenského zařízení stanovit organizaci vzdělávacího procesu, která umožní:
 - a. Působení asistenta pedagoga ve třídě běžné školy, ve které se vzdělává žák s potřebou podpory asistenta pedagoga. Asistent pedagoga pracuje se žákem s potřebou podpory a s dalšími žáky dle potřeb a instrukcí učitele, resp. v kontextu doporučení ŠPZ.
 - b. Působení (sdílení) asistenta pedagoga ve třídě běžné školy, ve které se vzdělává více žáků s potřebou podpory asistenta pedagoga. Sdílení asistenta pedagoga více žáky se SVP je možné za předpokladu, že součet hodin přímé pedagogické práce (tj. součet hodin potřebné podpory asistenta pedagoga u těchto žáků) nepřesáhne nejvyšší počet týdenních vyučovacích hodin učebního plánu RVP, podle kterého se žáci vzdělávají.
 - c. Působení (sdílení) asistenta pedagoga ve více třídách běžné školy, ve kterých se vzdělává žák/žáci s potřebou podpory asistenta pedagoga, a to za předpokladu, že toto opatření není na újmu kvalitě vzdělávacího procesu v dotčených třídách školy a jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.
 - d. Působení dvou asistentů pedagoga ve třídě běžné školy (ve výjimečných případech), pokud se ve třídě vzdělává více žáků s potřebou podpory asistenta, za předpokladu, že to vyžaduje charakter obtíží žáků a požadavky na organizaci výuky ve škole (např. pouze pokud škola nemá paralelní třídy, v situaci málotřídní školy).
 - e. Působení asistenta pedagoga ve třídě zřízené pro žáky s těžkým zdravotním postižením podle § 16 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

V této třídě mohou souběžně působit až 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž alespoň jeden je asistent pedagoga.¹

- f. Působení asistenta pedagoga ve třídě, která je zřízena pro žáky se zdravotním postižením podle § 16 odst. 8 školského zákona.
4. Asistent pedagoga je součástí pedagogického sboru školy. Zúčastňuje se jednání týmu pedagogických pracovníků školy, která se týkají plánování vzdělávacího procesu ve třídě, ve které asistent pedagoga působí, ale i pravidelných jednání pracovníků školy svolávaných ředitelem školy, včetně setkání s rodiči žáků.
5. Asistent pedagoga dodržuje přestávky, které se započítávají do jeho pracovní doby. V průběhu přestávek může asistent pedagoga poskytovat nezbytnou pomoc žákovi s potřebou podpory asistenta pedagoga při regulaci chování, orientaci, sebeobsluze a pohybu, pokud to charakter indikovaných speciálních vzdělávacích potřeb tohoto žáka vyžaduje.
6. Asistent pedagoga se účastní kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), ředitel školy mu poskytuje studijní volno v souladu s ustanovením § 24 zákona č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

VII.

Metodická podpora asistenta pedagoga

1. Asistent pedagoga má pro svou práci oporu v metodickém vedení a metodické podpoře odpovědných pracovníků:
 - a. školy
 - b. školského poradenského zařízení
2. Metodická podpora asistenta pedagoga ze strany školy:

Metodickou podporu ve škole poskytují:

- a. učitel/učitelé, se kterým/i asistent spolupracuje ve výuce
- b. školní poradenské pracoviště

Metodická podpora ze strany učitele/učitelů (všech, kteří se podílejí na vzdělávání třídy, v níž asistent pedagoga působí) spočívá zejména ve stanovení způsobů práce a úkolů, které bude asistent pedagoga v průběhu vzdělávacího procesu ve prospěch žáků ve třídě vykonávat k podpoře inkluzivního klimatu třídy. Učitel nastavuje funkční komunikaci a spolupráci s asistentem pedagoga v průběhu vzdělávacího procesu. Nastavuje rovněž formy a obsah spolupráce s rodiči. Dále koordinuje průběh vzdělávacího procesu ve třídě a dalších souvisejících aktivitách, usměrňuje činnost asistenta pedagoga k efektivnímu uplatňování opatření individuálního vzdělávacího plánu žáka, vede asistenta pedagoga při výběru vhodných pedagogických postupů a metod, nástrojů a pomůcek.

Učitel průběžně provádí hodnocení práce asistenta pedagoga a vyhodnocuje, jak se jeho působení projevuje ve vzdělávání žáka/žáků třídy, s nimiž asistent pedagoga pracuje.

¹ Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ve znění pozdějších předpisů.

Odpovědnost za to, že je asistent pedagoga obeznámen s individuálním vzdělávacím plánem (IVP) žáka, příp. individuálním výchovným plánem (IVÝP) žáka, s doporučeními ŠPZ, se školním vzdělávacím programem (ŠVP), s úlohou školního poradenského pracoviště a s výstupy případné další komunikace o žákovi, má ředitel školy, případně jím pověřený pracovník školy/školského zařízení.

Školní poradenské pracoviště poskytuje asistentovi pedagoga metodické vedení ve vztahu ke speciálním vzdělávacím potřebám žáka. Školní speciální pedagog nebo psycholog poskytuje metodickou podporu, spočívající zejména v porozumění speciálním vzdělávacím potřebám žáka, volbě a uplatňování vhodných pedagogických postupů a metod, které podporují efektivitu vzdělávání, samostatnost.

3. Metodická podpora zajišťovaná školským poradenským zařízením:

ŠPZ poskytuje odborné konzultace a metodickou podporu asistentovi pedagoga zejména bezprostředně po jeho přidělení k žákovi, za účelem vzhledu do speciálních vzdělávacích potřeb žáka, poskytuje metodické vedení v oblasti zajištění speciálně pedagogické péče žákovi, podle potřeby poskytuje odborné konzultace pedagogickým pracovníkům školy k zajištění týmové práce.

ŠPZ poskytuje rovněž odborné konzultace a metodickou podporu učitelům, kteří se podílejí na vzdělávání žáka/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

V opodstatněných případech může být z iniciativy ředitele školy či školského poradenského zařízení svoláno jednání, které posuzuje efektivitu zvolených postupů práce se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, komunikaci školy a ŠPZ, rodiny, případně dalších zainteresovaných stran.

Metodika pro ŠPZ: postup při posuzování potřeby asistenta pedagoga

Trend využívat pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami služby asistenta pedagoga v posledních letech narůstá. Souvisí jednoznačně s narůstajícím inkluzivním přístupem v našich školách, tedy se snahou vytvořit těmto žákům takové podmínky, aby se mohli vzdělávat v hlavním vzdělávacím proudu. Využití služeb asistenta pedagoga je však jen jednou z více možností, jak podpořit vzdělávání těchto žáků, a to možností, kterou lze vzhledem k finančním limitům služby využít pouze v případech, kdy jsou ostatní realizovaná podpůrná opatření shledána jako nedostačující.

Cílem odborného pracovníka ŠPZ je posoudit potřebnost přidělení asistenta pedagoga nejen v kontextu diagnózy žáka, ale především v kontextu konkrétních projevů, míry obtíží, dále pak v kontextu konkrétní situace v dané škole, resp. třídě. Úspěšnost vzdělávacího procesu u žáka se SVP ovlivňuje celková naplněnost třídy i její složení a samozřejmě také využívané přístupy a metody pedagoga.

Není pochyb o tom, že žádosti o zřízení funkce asistenta pedagoga jsou vždy motivovány snahou prospět žákům a vyučovacímu procesu ve třídě vůbec. Je však nutné rozlišit, kdy je vhodné či nezbytné realizovat podpůrná opatření skrze osobu asistenta pedagoga a kdy je možné na základě důkladného pozorování a rozboru školní situace konkrétního žáka uvažovat o cílenějším nastavení podpůrných opatření, která může realizovat sám učitel. Pracovník tedy nemusí uvažovat jen o přidělení či nepřidělení asistenta pedagoga, ale měl by mít prostor pro šetření na půdě školy, které pomůže přesněji definovat konkrétní opatření.

V ideálním případě by tedy měl pracovník ŠPZ doplnit diagnostiku žáka získanou na půdě ŠPZ diagnostikou v přirozeném školním prostředí žáka a zohlednit při svém rozhodnutí projevy žáka ve škole i další okolnosti, které ovlivňují úspěšnost jeho vzdělávání. Výjezdy pracovníků ŠPZ do škol jsou limitovány časově i personálně. Je však vhodné výjezd do školy realizovat v případě, kdy vyšetření v ŠPZ neprokáže jednoznačně, že přidělení asistenta pedagoga je tím nejvhodnějším řešením, a návštěva ve škole umožní přesnější vyhodnocení situace a následně i přesnější návrh opatření.

Ve škole se pracovník ŠPZ zaměřuje na pozorování žáka ve třídě, jednak během vyučovací hodiny, jednak o přestávce. Pozoruje žáka samotného a jeho potřeby, dále interakci žáka s učitelem – četnost kontaktu, způsob podpory učitelem, všímá si také interakcí mezi žákem a ostatními žáky ve třídě, jak přítomnost žáka ovlivňuje pedagogický proces ve třídě, tj. jak ovlivňuje přítomnost žáka podmínky pro učení žáků ve třídě. Dále pracovník ŠPZ analyzuje situaci žáka v kontextu třídy – zaznamenává celkový počet žáků ve třídě, klima třídy, počet žáků se SVP či žáků se zvýšenou mírou pedagogické podpory a jejich individuální nároky, které je nutné vzhledem k nim naplnit. Pro pozorování žáka ve výuce může pracovník ŠPZ využít záznamový arch uvedený v příloze. Na základě pozorování může pak formulovat podpůrná opatření a způsob jejich zajištění. Je na pracovníkovi ŠPZ a jeho časových možnostech, zda provede pozorování v jedné vyučovací hodině, nebo ve více vyučovacích hodinách a situacích, které mohou reálně ukázat na potřeby žáka.

Pro celkové zhodnocení situace žáka ve škole však pracovník ŠPZ pracuje též s pohledem učitele, který se vyjadřuje ke stejným položkám jako pracovník ŠPZ při pozorování, dále

zjišťuje subjektivní pohled pedagoga na zvládání pedagogického procesu ve třídě. Je si vědom, že celkový pohled pedagoga je ovlivněn jeho postojem, tj. zda si asistenta pedagoga ve třídě přeje, či ne, konečné zhodnocení, a doporučení je na pracovníkovi ŠPZ. I pro hodnocení pedagogova pohledu je v příloze vytvořen hodnoticí formulář. Stejně položky umožní pracovníkovi ŠPZ porovnání vlastního šetření s pohledem učitele.

Součástí šetření pracovníka ŠPZ směrem ke škole je analýza dosavadních opatření školy, která čerpá především z individuálního vzdělávacího plánu a jeho vyhodnocení, z rozhovorů s dalšími pedagogy, pracovníky školního poradenského pracoviště, zejména školním psychologem a školním speciálním pedagogem či s vedením školy.

Je-li to možné, zjišťuje také pohled rodičů i samotného žáka (s ohledem na jeho věk).

Šetření ve škole obsahuje:²

- Pozorování žáka ve třídě – během vyučování (část A), o přestávce (část B)
 - pozorování žáka samotného (jeho potřeb)
 - interakce žáka s učitelem – četnost (oboustranně), způsob podpory
 - žák v kontextu třídystatus quo: celkový počet žáků, klima třídy, žáci se SVP a žáci se zvýšenou mírou pedagogické podpory
dynamika: identifikovaný žák – ostatní žáci – učitel (jak projevy a potřeby identifikovaného žáka ovlivňují pedagogický proces ve třídě, pozornost ostatních žáků, podmínky pro jejich učení, komunikaci se spolužáky)
- Subjektivní pohled učitele na zvládání pedagogického procesu ve třídě (část C)
- Hodnocení průběhu vyučování učitelem (zahrnující pohled na žáka a reflexi vlastní interakce se žákem) (část D)
- Pozorování žáka a jeho interakci se spolužáky o přestávce – pozorováno učitelem (E)
- Analýza dosavadních opatření školy – PLPP, IVP (dokumenty k analýze dodá škola)
- Rozhovor se žákem

K posuzování potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga ŠPZ je nezbytný souhlas zákonného zástupce žáka/zletilého žáka (vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů).

A. Pozorování žáka při vyučování pracovníkem ŠPZ

Metodická poznámka:

Doporučujeme nejdříve pozorovat žáka ve třídě a průběžně si zapisovat na volný papír vše podstatné, čeho jsme si všimli. Ihned po skončení pozorování pak vyplnit tento pozorovací formulář (položky se škálováním) – vyplňováním formuláře v hodině může docházet k opomenutí důležitých projevů, které spíše neuniknou při soustavném pozorování.

Pročtete si předem záznamový formulář, v rámci pozorování se zaměřte na žáka samotného (pozornost, aktivita, tempo...), na interakci učitel – žák a na interakci žák – ostatní žáci. Sledujte pravidelnosti a nápadnosti v projevech. K vyplněným kolonkám si dělejte interpretativní poznámky, které přispějí k pochopení souvislostí a vztahů).

Upozorňujeme také na potřebu uvědomění si rizika atribuční chyby, kdy jsou situačně podmíněné projevy žáka brány za typické projevy (vstupujeme do třídy jednorázově, žák může situačně reagovat na naši přítomnost).

Výstupy z pozorování nemusejí sloužit pouze jako vodítka při rozhodování o přidělení či nepřidělení asistenta, ale mohou být využity pro metodické vedení učitele, jak učitel může i bez asistenta pedagoga podpořit práci s identifikovaným žákem. Zvažování přidělení asistenta pedagoga může ovlivňovat zejména míra a rozsah potřebné podpory, která již může být nad limit toho, co je schopen učitel poskytovat sám, aniž by ohrozil kvalitu vyučovacího procesu vzhledem k ostatním žákům.

Vzhledem k tomu, že projevy žáka bude pomocí stejných položek hodnotit i učitel, není vhodné, aby se učitel a pracovník ŠPZ předem seznamovali se záznamy toho druhého pro riziko nežádoucího ovlivnění.

Jméno žáka	
Třída, zapsaný počet žáků (mimo žáky vzdělávající se v zahraničí)	
Jméno učitele	
Jméno administrátora	
Datum	

Výchozí data u pozorované hodiny

Počet žáků ve třídě	
Vyučovaný předmět	
Pořadí vyučovací hodiny v rámci dne	
Počet žáků s identifikovanými SVP	
Počet žáků se zvýšenou mírou pedagogické podpory (např. žáci nedagnostikovaní či s menšími obtížemi, ale vyžadující nějaký druh podpory nad rámec běžného přístupu)	

Žák (vyberte odpovídající frekvenci)

Sleduje výklad učitele			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na pokyny učitele			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Dokáže regulovat svoje chování (hyperaktivita, impulzivita apod.)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Aktivuje učitele ke kontaktu – žádá o pomoc			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Začne pracovat na tom, co je zadáno učitelem			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Zadané úkoly je schopen dokončit samostatně či bez většího individuálního vedení			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Pracuje tempem odpovídajícím tempu třídy			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Samostatně hledá řešení při překonávání překážky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Vyvíjí zvýšené úsilí při překonávání překážek či náročnějších úkolů			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Pracuje sebejistě – nejsou pozorovatelné projevy úzkosti (repetitivní a ulpívavé projevy, větší závislost na zpětné vazbě, hledání opory, drobný psychomotorický neklid, anticipace neúspěchu)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě pozorování:			
Podpora			Zhodnocení
<i>Legenda pro sloupec zhodnocení:</i>			
<i>A ... podporu je schopen zajistit učitel</i>			
<i>B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi</i>			
<i>C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení</i>			
<i>D ... pro podporu je potřeba asistent</i>			

Interakce žák – spolužáci

Žák adekvátně spolupracuje se spolužákem na zadaném skupinovém úkolu (je-li zadán) – naslouchá, navrhuje, realizuje, je schopen střídání se...				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Žák aktivně vyhledává kontakt se spolužákem s cílem zapojit se společně do probíhajících aktivit ve třídě (žádost o pomoc, společná práce)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Spolužáci vyhledávají kontakt se žákem s cílem zapojit se společně do probíhajících aktivit ve třídě (žádost o pomoc, společná práce)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Problémové projevy žáka, které ruší vyučovací proces a pozornost spolužáků (např. učitel je nucen přerušit výklad nebo se spolužáci otáčejí, komentují, reagují negativně apod.)				
Projev	nikdy	občas	často	velmi často
Vykřikování, vydávání zvuků, echolálie	☐	☐	☐	☐
Nevhodné navazování kontaktu se spolužáky (strkání, rozptylování – ukazování či mluvení o jiném tématu, jež nesouvisí s vyučováním...)	☐	☐	☐	☐
Rušivý pohyb v lavici nebo mimo ni	☐	☐	☐	☐
Rušivá manipulace s předměty	☐	☐	☐	☐
Agrese vůči spolužákům, učiteli či vybavení	☐	☐	☐	☐
Primitivní projevy vzbuzující odpor (plivání, olizování předmětů, sahání si na nepatřičná místa apod.)	☐	☐	☐	☐
Lehká vyrušitelnost okolními projevy	☐	☐	☐	☐
Viditelná podrážděnost, rozladěnost	☐	☐	☐	☐
Jiné (vypište)	☐	☐	☐	☐
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě pozorování:				
Podpora			Zhodnocení	
<p><i>Legenda pro sloupec zhodnocení:</i> <i>A ... podporu je schopen zajistit učitel</i> <i>B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi</i> <i>C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení</i> <i>D ... pro podporu je potřeba asistent</i></p>				

Interakce žák – učitel

Učitel je v individuálním kontaktu se žákem (bez ohledu na důvody)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel žáka pozorně sleduje				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel aktivuje, reaktivuje pozornost žáka neverbálně (ukazování, ťukání, aktivace žáka dotekem, užití dalších běžných gest) či verbálně				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel využívá pro podporu žáka pomoc spolužáka (aktivuje ho k poskytnutí pomoci)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel strukturuje činnost				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel podporuje koncentraci pozornosti (navracení k činnosti)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel poskytuje pevné vedení při práci (práce s pravidly)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel podporuje samostatnost žáka				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel pomáhá při manipulaci s učebními pomůckami				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel se snaží korigovat chování žáka (dává jednoznačné hranice, nabízí alternativy chování)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel podporuje motivaci žáka				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel podporuje žáka v přechodových časech (když končí jedna činnost a začíná druhá)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel přizpůsobuje vyučovací hodinu potřebám žáků				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Učitel individualizuje výuku (<i>možno doplnit subjektivním hodnocením pracovníka, zda je, či není potřeba, aby toto učitel dělal, které vychází z kontextu pozorování</i>)				
Způsob:	nikdy	občas	často	velmi často
změna tempa	☐	☐	☐	☐
krokování	☐	☐	☐	☐

opakované vysvětlování	☐	☐	☐	☐
názorně demonstrační praktiky	☐	☐	☐	☐
častější zpětná vazba	☐	☐	☐	☐
odlišná práce od zbytku třídy (s jinými materiály, jiný obsah)	☐	☐	☐	☐
relaxační chvilka	☐	☐	☐	☐

Orientační zhodnocení interakce učitel – žák:

Metodická poznámka: Zaznamenáváme ihned po skončení pozorování ve třídě a po zaznamenání výše uvedených bodů v rámci pozorování. Slouží k subjektivnímu zhodnocení a interpretaci.

Žádná, neadekvátně malá podpora žáka 1 2 3 4 5 neadekvátně vysoká míra podpory žáka

Nedostatečné sledování žáka 1 2 3 4 5 nadměrná pozornost směrem k žákovi

Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě pozorování:

Podpora	Zhodnocení

Legenda pro sloupec zhodnocení:

A ... podporu je schopen zajistit učitel

B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi

C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení

D ... pro podporu je potřeba asistent

Poznámky (podrobnější popis problémového chování či potíží ve vzdělávání, proměnlivost projevů v průběhu vyučovací hodiny, co posiluje a brzdí zapojení žáka do vyučovacího procesu):

B. Pozorování žáka a jeho interakcí se spolužáky během přestávky pracovníkem ŠPZ

Navazuje kontakt se spolužáky během přestávky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Spolužáci navazují kontakt se žákem během přestávky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Vznikají konflikty mezi žákem a spolužáky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často

Problémové chování během přestávky – jaké (doplňte)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na usměrnění od spolužáků během přestávky (vyskytuje-li se)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na usměrnění od učitele během přestávky (je-li přítomen)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Kde se žák nejčastěji během přestávky vyskytuje a co dělá:			
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě pozorování:			
Podpora	Zhodnocení		

Poznámky (podrobnější popis problémového chování či potíží ve vzdělávání, proměnlivost projevů v průběhu vyučovací hodiny a přestávky, co posiluje a brzdí zapojení žáka do vyučovacího procesu):

C. Subjektivní pohled učitele na zvládnutí pedagogického procesu ve třídě

Myšleno v kontextu potřeb identifikovaného žáka (tj. žáka, u kterého se zvažuje, že by pro něj měl mít pedagog asistenta pedagoga)

Poznámka: Je nutné počítat s tím, že odpovědi učitele mohou být tendenční, podle toho, zda si ve třídě asistenta přeje či ne (resp. jak vnímá jeho reálnou potřebnost). Pracovník ŠPZ by měl být schopen míru tendenčnosti zachytit a podle toho výstupům přikládat větší či menší význam.

Není možné stihnout vyložit látku	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Je možné stihnout vyložit látku
Není možné procvičit látku	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Je možné procvičit látku

Není čas se věnovat identifikovanému žákovi	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Je čas věnovat se identifikovanému žákovi
Není čas věnovat se ostatním žákům	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Je čas věnovat se ostatním žákům
Velká zátěž učit v této třídě	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Přiměřená zátěž učit v této třídě
Třída nezvládá soužití s tímto žákem	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Třída zvládá soužití s tímto žákem
Nefunguje podpora žáka spolužáky	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Třída zvládá soužití s tímto žákem
Přítomnost asistenta pedagoga považuji za: nezbytnou žádoucí méně potřebnou nepotřebnou Ve kterých předmětech a činnostech: Ve kterých situacích:		

D. Hodnocení průběhu vyučovací hodiny učitelem (hodnocení žáka i reflexe vlastní interakce se žákem)

Položky jsou stejné jako u pozorování ve třídě pracovníkem ŠPZ, tentokrát se k nim ale vyjadřuje učitel, a to sumativně za určité období (př. poslední 1 měsíc), umožňuje srovnat aktuální pozorování ve třídě s pohledem učitele (jeho zkušenost s projevy žáka za určité období) s jednorázovým pozorováním pracovníka ŠPZ. Učitel vyplňuje tento záznamový arch, aniž by předem znal záznamy pozorování pracovníkem ŠPZ. Konečné vyhodnocení je na pracovníkovi ŠPZ.

V případě, kdy je hodnocení prováděno ve třídě, ve které již asistent pedagoga působí, je možné hodnocení průběhu vyučovací hodiny využít pro hodnocení efektivity působení asistenta pedagoga ve třídě.

Žák (vyberte odpovídající frekvenci)

Sleduje výklad učitele			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na pokyny učitele			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Dokáže regulovat svoje chování (hyperaktivita, impulsivita apod.)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Aktivuje učitele ke kontaktu – žádá o pomoc			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často

Pracuje na tom, co je zadáno učitelem			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Zadané úkoly je schopen dokončit samostatně či bez většího individuálního vedení			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Pracuje tempem odpovídajícím tempu třídy			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Samostatně hledá řešení při překonávání překážky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Vyvíjí zvýšené úsilí při překonávání překážek či náročnějších úkolů			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Pracuje sebejistě – nejsou pozorovatelné projevy úzkosti (repetitivní a ulpívavé projevy, větší závislost na zpětné vazbě, hledání opory, drobný psychomotorický neklid, anticipace neúspěchu)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě vlastního sumativního hodnocení žáka za období 1 měsíc:			
Podpora			Zhodnocení
<i>Legenda pro sloupec zhodnocení:</i> <i>A ... podporu je schopen zajistit učitel</i> <i>B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi</i> <i>C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení</i> <i>D ... pro podporu je potřeba asistent</i>			

Interakce žák – spolužáci

Žák adekvátně spolupracuje se spolužákem na zadaném skupinovém úkolu (je-li zadán) – naslouchá, navrhuje, realizuje, je schopen střídání se ...			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Žák aktivně vyhledává kontakt se spolužákem s cílem zapojit se společně do probíhajících aktivit ve třídě (žádost o pomoc, společná práce)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Spolužáci vyhledávají kontakt se žákem s cílem zapojit se společně do probíhajících aktivit ve třídě (žádost o pomoc, společná práce)			

☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Problémové projevy žáka, které ruší vyučovací proces a pozornost spolužáků (např. učitel je nucen přerušit výklad nebo se spolužáci otáčejí, komentují, reagují negativně apod.)				
Projev	nikdy	občas	často	velmi často
Vykřikování, vydávání zvuků	☐	☐	☐	☐
Nevhodné navazování kontaktu se spolužáky (strkání, rozptylování – ukazování či mluvení o jiném tématu, jež nesouvisí s vyučováním...)	☐	☐	☐	☐
Rušivý pohyb v lavici nebo mimo ni	☐	☐	☐	☐
Rušivá manipulace s předměty	☐	☐	☐	☐
Agrese vůči spolužákům, učiteli či vybavení	☐	☐	☐	☐
Primitivní projevy vzbuzující odpor (plivání, olizování předmětů, sahání si na nepatřičná místa apod.)	☐	☐	☐	☐
Lehká vyrušitelnost okolními projevy	☐	☐	☐	☐
Viditelná podrážděnost, rozladěnost	☐	☐	☐	☐
Jiné (<i>vypište</i>)	☐	☐	☐	☐
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě vlastního sumativního hodnocení za 1 poslední měsíc:				
Podpora			Zhodnocení	
<i>Legenda pro sloupec zhodnocení:</i>				
<i>A ... podporu je schopen zajistit učitel</i>				
<i>B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi</i>				
<i>C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení</i>				
<i>D ... pro podporu je potřeba asistent</i>				

Interakce žák – učitel

Jsem v individuálním kontaktu se žákem (bez ohledu na důvody)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Pozorně sleduji žáka			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Aktivuji, reaktivuji pozornost žáka neverbálně (ukazování, ťukání, aktivace žáka dotekem, užití dalších běžných gest) či verbálně			

☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Využívám pro podporu žáka pomoc spolužáka (aktivuje ho k poskytnutí pomoci)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Strukturuji činnost				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Podporuji koncentraci pozornosti (navracení k činnosti)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Poskytuji pevné vedení (práce s pravidly)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Podporuji samostatnost žáka				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Pomáhám při manipulaci s učebními pomůckami				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Snažím se korigovat chování žáka (dávám jednoznačné hranice, nabízí alternativy chování)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Podporuji motivaci žáka				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Podporuji žáka v přechodových časech (když se končí jedna činnost a začíná druhá)				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Přizpůsobuji vyučovací hodinu potřebám žáků				
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často	
Individualizuji <i>(možno doplnit subjektivním hodnocením pracovníka, zda je, či není potřeba, aby toto učitel dělal, které vychází z kontextu pozorování)</i>				
Způsob:	nikdy	občas	často	velmi často
změna tempa	☐	☐	☐	☐
krokování	☐	☐	☐	☐
dovysvětlování	☐	☐	☐	☐
názorně demonstrační praktiky	☐	☐	☐	☐
častější zpětná vazba	☐	☐	☐	☐
odlišná práce od zbytku třídy (s jinými materiály, jiný obsah)	☐	☐	☐	☐
relaxační chvilka	☐	☐	☐	☐
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě vlastního sumativního hodnocení za poslední 1 měsíc:				
Podpora			Zhodnocení	

Legenda pro sloupec zhodnocení:

A ... podporu je schopen zajistit učitel

B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi

C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení

D ... pro podporu je potřeba asistent

Poznámky (podrobnější popis problémového chování či potíží ve vzdělávání, proměnlivost projevů v průběhu vyučovací hodiny, co posiluje a brzdí zapojení žáka do vyučovacího procesu):

E. Pozorování žáka a jeho interakcí se spolužáky během přestávky (pozoruje učitel)

Navazuje kontakt se spolužáky během přestávky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Spolužáci navazují kontakt se žákem během přestávky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Vznikají konflikty mezi žákem a spolužáky			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Problémové chování během přestávky – jaké (doplňte):			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na usměrnění od spolužáků během přestávky (vyskytuje-li se)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Reaguje na usměrnění od učitele během přestávky (je-li přítomen)			
☐ nikdy	☐ občas	☐ často	☐ velmi často
Jaké formy podpory žáka doporučuji na základě vlastního sumativního hodnocení za poslední 1 měsíc:			
Podpora			Zhodnocení
<i>Legenda pro sloupec zhodnocení:</i>			
<i>A ... podpora o přestávce není potřeba</i>			

B ... podporu je schopen zajistit učitel, ale s obtížemi
C ... učitel potřebuje pro podporu metodické vedení
D ... pro podporu je potřeba asistent

Poznámky (podrobnější popis problémového chování či potíží ve vzdělávání, proměnlivost projevů v průběhu vyučovací hodiny, co posiluje a brzdí zapojení žáka do vyučovacího procesu):

Příloha 2

Metodického doporučení

Název školského poradenského zařízení

Pracoviště:

Č. j.

Datum:

Vyjádření ŠPZ ke zřízení funkce asistenta pedagoga

(dle zákona č. 561/2004 Sb., Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dle vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů).

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Škola, třída:

Rok školní docházky:

Vyjádření bylo zpracováno:

na základě psychologického, speciálně pedagogického vyšetření (datum, pracovník)

.....

na základě metodické návštěvy školy / telefonické / osobní konzultace (datum, pracovník)

.....

na základě lékařské zprávy (odborné pracoviště, datum)

.....

Diagnostický závěr:

Rozsah a závažnost speciálních vzdělávacích potřeb vyžadují zřízení funkce asistenta pedagoga

Zdůvodnění:

Doporučené činnosti asistenta pedagoga:

Doporučený časový (hodinový) rozsah práce AP (vyučovací předměty):

Rozsah a závažnost speciálních vzdělávacích potřeb nevyžadují zřízení funkce asistenta pedagoga

Zdůvodnění:

Doporučená podpůrná opatření při vzdělávání žáka:

plán pedagogické podpory	Ano	Ne
individuální vzdělávací plán	Ano	Ne

- speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání:
- kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, didaktické materiály, speciální učebnice:
- zařazení do předmětů speciálně pedagogické péče:
- snížení počtu žáků ve třídě:

Jiná opatření včetně navržených speciálních vyšetření:

Platnost doporučení:

Pracovník ŠPZ, se kterým může asistent pedagoga, třídní učitel (pracovník ŠPP atd.) spolupracovat a konzultovat speciální vzdělávací potřeby žáka:
(titul, jméno, odborná specializace)

.....

jméno a podpis ředitele ŠPZ, razítko

Rizika v práci asistenta pedagoga

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem pohybujícím se ve vztahové síti školy, má však odlišné kompetence i náplň práce než učitel, je více propojen s podporovaným žákem či žáky. Z toho vyplývají jistá rizika. Pokud se neošetří, mají vliv na kvalitu služby a mohou způsobit nežádoucí fluktuaci na této pracovní pozici.

Na prvním místě je potřeba zmínit rizika vyplývající z časového rozsahu a organizace práce asistenta pedagoga. Přímá práce asistenta pedagoga, který působí na školách zřizovaných MŠMT, kraji, obcemi nebo svazkem obcí, je stanovena nařízením vlády č.75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně-pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění nařízení vlády č. 273/2009 Sb. v rozsahu 20 až 40 hodin týdně podle potřeby školy či školského zařízení. Toto rozpětí je stanoveno z toho důvodu, aby umožnilo řediteli školy zohlednit poměr přímé a nepřímé činnosti podle specifik konkrétního žáka, ke kterému je asistent pedagoga přidělen. Tam, kde činnost asistenta nevyžaduje žádné či minimální přípravné činnosti související s podporou žáka, je podíl přímé práce vyšší než v případech, které vyžadují přípravu vyučovací hodiny, pomůcek, častější konzultace s učiteli, poradenskými pracovníky školy či ŠPZ či s rodiči (přímá/nepřímá práce, přestávky...). Počet hodin přímé práce pohybující se u horní hranice čtyřiceti hodin by měl být zcela výjimečný, protože praxe ukazuje, že asistent pedagoga většinou vykonává ve prospěch žáka i nepřímé činnosti a vykonává též přímou pedagogickou činnost i ve prospěch ostatních žáků ve třídě. Je důležité připomenout, že v rámci smlouvy na tuto pozici nesmí zastávat asistent pedagoga jiné pracovní role, např. vychovatele ve školní družině nebo učitele předmětu speciálně pedagogické péče apod. Jeho případná přímá práce v pozici učitele či vychovatele musí být ošetřena jiným druhem pracovní smlouvy. Činnost asistenta pedagoga v době mimo vyučování musí souviset s podporou žáka, ke kterému byl přidělen., nebo být ošetřena jiným typem pracovní smlouvy.

Asistent pedagoga také často vykonává přímou pedagogickou činnost v době přestávky a většinou pak pokračuje asistencí ve vyučovací hodině. Je proto nutné zajistit organizaci jeho práce tak, aby měl možnost přestávky v práci. To upravuje § 88 zákoníku práce, který hovoří o přestávce na jídlo a oddech nejdéle po 6 hodinách, ale zároveň umožňuje její čerpání dříve, pokud zaměstnavatel dohlédne na to, že přestávka plní svůj účel. Tato přestávka na jídlo a oddech se nezapočítává do pracovní doby. V prostředí školy se jedná nejčastěji o dohodu mezi asistentem pedagoga a učitelem, kdy bude asistent tyto přestávky v práci realizovat tak, aby plnily účel a smysl a zároveň bylo možné zajistit pedagogickou činnost a bezpečnost žáků.

Dalším rizikem v práci asistenta pedagoga je nepochopení jeho pedagogické role a náplně práce. Přestože je jeho role odlišná od role učitele, je pedagogickým pracovníkem. Ředitel školy by měl zajistit, aby byl asistent pedagoga plnohodnotným členem pedagogického sboru, účastnil se porad, měl své místo ve sborovně, kabinetě a také ve třídě, měl možnost a prostor konzultovat s učiteli přístup k žákům a konkrétní náplň práce.

Z výše uvedeného vyplývá riziko nevyjasněných kompetencí. Ty je nutné vyjasnit ve vztahu k učitelům, podporovaným žákům i ostatním žákům a také ve vztahu k rodičům. Již název pracovní pozice napovídá, že se jedná o asistenci pedagoga. Asistent pedagoga pracuje podle pokynů učitele ve třídě. Tyto pokyny nesmějí překračovat rámec platných právních předpisů, esp. nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě. Činnosti jsou zde rozdělené podle kvalifikace asistenta a náročnosti požadovaných činností do platových tříd v rozsahu od 4. do 9. třídy. Tedy od pomocných prací při výchově po samostatnou činnost na základě rámcových pokynů speciálního pedagoga či učitele. Konkrétní náplň práce stanovuje ředitel školy na základě platných legislativních předpisů, podkladů a doporučení ŠPZ, podmínek školy a podle skutečných potřeb žáka. I u nejvýše kvalifikovaného asistenta pedagoga to však znamená, že výuku nerealizuje zcela samostatně, ale opírá se o doporučení a metodické vedení dalších pedagogických pracovníků školy, kteří jeho činnost vyhodnocují a případně korigují. Asistent pedagoga by v žádném případě neměl vyučovat žáka individuálně a dlouhodobě mimo kmenovou třídu. Tento postup je v přímém rozporu se smyslem integrace, resp. inkluze žáka a také s kvalifikací asistenta, který není samostatným učitelem. Z tohoto důvodu tedy dále není vhodné, aby asistent pedagoga zajišťoval suplování. Suplování je možné pouze tehdy, pokud není možné využít pedagogického pracovníka s příslušnou odbornou způsobilostí a jehož pracovní smlouva zahrnuje výuku žáků, (tedy i suplování). Vztah mezi asistentem pedagoga a učitelem bývá klíčovým pro úspěch integračního procesu. Ředitel školy by měl citlivě zvážit výběr asistenta pedagoga, vytvořit prostor pro pracovní konzultace mezi učitelem, resp. učiteli, a asistentem pedagoga s cílem vyjasnit obsah činnosti, rozdělení kompetencí, postoje atd.

V rámci kompetencí je dále potřeba vyjasnit vztah a komunikaci s rodiči. Doporučuje se, aby byl asistent pedagoga co nejdříve představen rodičům podporovaného žáka a také příležitostně i ostatním rodičům a došlo k definování jeho role ve třídě. Definován však musí být také způsob a obsah kontaktu asistenta pedagoga s rodiči. Krátké a časté zpětné vazby směrem k rodičům bývají samozřejmou a funkční součástí jejich vztahu, nicméně zásadní zpětné vazby, návrhy, hodnocení, požadavky a změny by měl asistent pedagoga realizovat pouze po dohodě s učitelem či v součinnosti s ním.

Riziko ve vztahu se žákem vyplývá z předpokladu úzce navázaného vztahu se žákem i z jeho konkrétních vzdělávacích potřeb. Častým rizikem bývá vyšší míra podpory, než odpovídá žakovým potřebám. Důsledkem je snížení samostatnosti žáka a omezení využití jeho možností. Není nutné, aby byl asistent v nepřetržité interakci s přiděleným žákem. V případě, že tento žák pracuje samostatně, může ho asistent pedagoga jen sledovat nebo v té době podpořit dalšího žáka či žáky ve třídě. Dále to může být nedostatečná znalost přístupů a metod práce, nevhodná komunikace, izolace žáka od komunikace se spolužáky, ale též osobní nesympatie na jedné či druhé straně. Asistent pedagoga může také pociťovat vlastní fyzické limity při podpoře v sebeobsluze nebo při výskytu afektivního chování. Specifickým rizikem může být pozice asistenta pedagoga, kterou zastává matka žáka. Problematické se v tomto případě jeví horší rozlišování rolí, a to nejen ve vztahu k samotnému žákovi, ale i dalším žákům ve třídě i k učiteli. Užší vztah směrem k žákovi sice charakterizuje práci asistenta pedagoga, ale zároveň zvyšuje riziko vyhoření, zejména při práci se žáky s těžkým postižením a výraznými projevy v chování. Je možné případně zvážit i vystřídání asistentů u jednotlivých žáků, je-li to možné organizačně a je-li předpoklad, že takové řešení prospěje i žákům.

Ošetření těchto rizik vyžaduje samozřejmě opět spolupráci s učitelem, ale též odbornými poradenskými pracovníky, ať už to jsou specialisté v rámci ŠPP školy (výchovný poradce, metodik prevence a především školní speciální pedagog a školní psycholog – jsou-li součástí tohoto pracoviště), anebo také odborní pracovníci ŠPZ. Ředitel školy by měl zajistit pravidelnou metodickou podporu asistentům pedagoga skrze odborníky ŠPP a ŠPZ a také podpořit možnost vzdělávání v rámci kurzů DVPP.

Odborná způsobilost asistenta pedagoga

(Zákon o pedagogických pracovnících ve znění pozdějších předpisů)

§20 Asistent pedagoga

odst. 1

Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami,¹⁸ nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace,¹⁹ získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „studium pro asistenty pedagoga“),

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga.

odst. 2

Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci

a) vzděláním podle odstavce 1,

- b) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky,
- c) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu asistentů pedagoga,
- d) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a
 - 1. studiem pedagogiky, nebo
 - 2. studiem pro asistenty pedagoga, nebo
- e) základním vzděláním a studiem pro asistenty pedagoga.

Studium pedagogiky podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona o pedagogických pracovnících.

§22 Společná ustanovení k získávání odborné kvalifikace

odst. 1

Studiem pedagogiky se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a uskutečňovaném vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

- b) pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.

Studium pedagogiky podle § 3 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

§3 Studium pedagogiky

odst. 1

Studiem pedagogiky získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace.

odst. 2

Studium se uskutečňuje

- b) pro vychovatele a asistenta pedagoga v délce trvání nejméně 80 vyučovacích hodin.

odst. 3

Studium se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získá absolvent osvědčení.

Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 zákona o pedagogických pracovnících a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

§ 4 Studium pro asistenty pedagoga

odst. 1

Studiem pro asistenty pedagoga získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace.

odst. 2

Studium se uskutečňuje v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin.

odst. 3

Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení.

MŠMT, Odbor dalšího vzdělávání a institucionální výchovy – oddělení kariérního systému pedagogických pracovníků, akreditace v systému DVPP zveřejňuje a pravidelně aktualizuje seznam akreditovaných vzdělávacích programů, jejichž úspěšným absolvováním účastníci získají kvalifikaci pro výkon činnosti pedagogického pracovníka – asistenta pedagoga.

Informace o akreditovaných subjektech a akreditovaných vzdělávacích programech lze nalézt na webových stránkách MŠMT: <http://dvpp.msmt.cz/advpp/vybdvpp.asp>

Seznam zkratk:

AP	asistent pedagoga
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
IVP	individuální vzdělávací plán
IVýP	individuální výchovný program
KÚ	krajský úřad
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OŠ KÚ	odbor školství krajského úřadu
RVP	rámcový vzdělávací program
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠVP	školní vzdělávací program